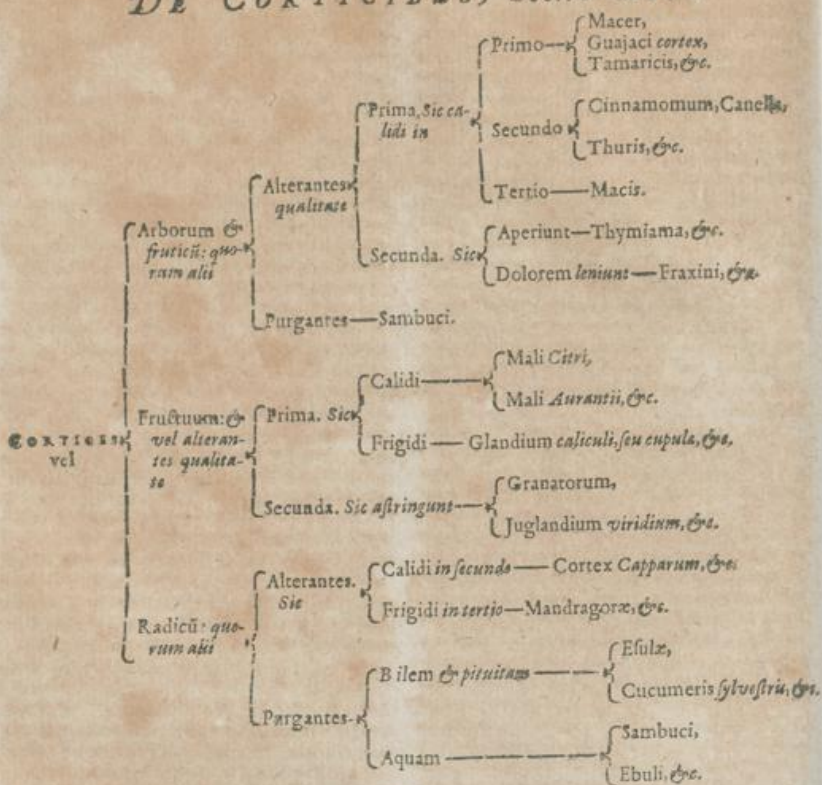

DE CORTICIBUS, Sectio XIV.

De Corticibus calidis in primo.

MA CER, Germ. Muscatbiss / ex Barbaria advehitur: interior nucis moscatae cortex censetur, qui nucleum ipsum proximè ambit: lignosus, flavescens, crassus, & gustu perquam adstringens: stomacho suavis. * Contra cruentas excreationes, dysenterias & alvi fluxiones bibitur. *Dioscorides.*

CORTEX GUAJACI, annosis niger, juvenibus verò subrutilus: melior atq; præstantior est, qui ex optimo ligno colligitur. * Vires eadem, quas lignum obtinet.

TAMARICIS cortices custello abraduntur: sicantur diligenter, & conservantur in arculis ligneis per annum. * Dantur cruenta excreationi in potu, & cæciliæ, & contra profluvia foeminarum, regium morbum, phalangiorum morbus: illi tumores in hibern. Decoctum cum vino, lienem absumit, &c. *Dioscorides.*

De corticibus calidis in secundo.

CINNAMOMUM, seu Canella, sive Cassia

A longa difficilique via olim petebatur, ut perfectam ejus noticiam cõsequi veteribus haud facile fuerit. Hinc factum, ut innumere fingerentur fabulæ, quas Herodotus pro veris refert. Et quoniam ingens hujus erat precium, majorq; in hominibus lucri cupiditas, adulterabantur aromata hujusmodi, & hac ratione fiebat, ut diversa illi inderentur nomina, tamen plerumque ejusdem essent generis. Propter locorum igitur distantiam, & minus frequentatas has regiones à negociatoribus, probè cognita Cassiæ historia veteribus non fuit. Nam qui eam Ormuz & Arabiam devehebant, Chineses erant. Ex Ormuz deinde in Alep emporium totius Syriæ nobilissimum ab aliis negociatoribus transferebatur, qui verò inde eam ad Græcos deportabant, aut apud se nasci, aut in Æthiopia dicebant, multaque cum superstitionibus cædi, dividiq; à sacerdote in ternas partes, quarum unam Deo poneret, alteram Regi, tertiam Sacerdotibus. Cæterum neque Cassiam, neque Cinnamomum apud Æthiopes, aut Arabes nasci nostrorum Lusitanorum

norum navigatione palam factum est, qui totam illam oram circumlegerunt, magna que ex parte terrestri itinere peragrarunt, nullam autem Cassiam, aut Cinnamomum vidisse affirmant. Huc adde, quod ipsi inter Arabes Canellam dictam hinc petunt, ejusque precium apud eos intenditur, quoties hinc eo non defertur. Dicit aliquis, Canellam quidem apud eos non nasci, & propterea ab Indis petere, sed legitima Cassia & verò cinnamomo eos non carere, forte autem à Barbaris, & inconditis populis ignorari. Familiare habeo eruditos viros Medicos Arabes, Turcas, & Corazones, qui omnes Canellam crassorem, Cassiam ligneam appellant. Præterea nonnulli ex nostris totam Æthiopiam sub Ægypto (quam nunc Guineam vocant) non solum secundum mare, sed & in Mediterraneis peragrarunt: alii ab insula D. Thomæ nuncupata usque ad Sofala, & Mozambique & inde Goam penetrantes, alii plerique à promontorio Bonæ Spei (cum naufragium passi essent) usque ad Mozambique & Melindam, ita ut utramque Æthiopiam supra & infra Ægyptum perlustrarint: nulla tamen his conspicua est Canella vel Cassia. Cum igitur orbis nunquam ita fuerit cognitus, præsertim Lusitanis, verisimile est non defutura hujusmodi aromata, & celeberrima medicamenta, quales sunt Cinnamomum & Cassia: sed abundantiam ipsam, hanc nobis dubitationem prætere. Neque enim (tametsi nostri minime curiosi fuissent) credendum est, ipsos in oculis tam nobilia aromata tacturos. Nam quædammodum barbarissima gens, quæ insulam D. Laurentii incolit, mercatoribus, qui eo interdum devchuntur, fructum quandam arellarum magnitudinis ostendit, quod Caryophyllos redoler: eadem ratione credendum est Æthiopes Cinnamomum & Cassiam adeo odorata medicamenta nostris demonstratos fuisse. Porro Cassia lignea Arabibus, Persis & Indis Salsihacha vocatur; à vulgo autem Indorum eodem nomine dicitur, quo Canella: nullam enim inter Canellam & Cassiam differentiam faciunt. Neque ut verum dicam, quispiam Cassiam à Canella differentem vidit. Cæterum quod Canella diversa Cinnamomi & Cassiæ nomina indita fuerint, occasiorem præbuisse puro mercatores Chineses, (nam annales urbis Ormuz produnt, olim quadringentas naves à China uno eodemque tempore eo appulisse) qui cum e sua regione aurum, sericum, porcellanas, moschum, cuprum, margaritas, aliasque hujusmodi merces eveherent, nonnullas ex eis in Malaca vendebant, sandalum, nucem myristicam, macerem, caryophyllos, lignum aloës contra in suas naves inferentes, quæ rursus in Zeilan & Malavar divendebant, indeque sumebant Canellam, ex Zeilan videlicet laudatissimam, & ex Malavar minus selectam, similiter & ex Java, unde etiam Piper, Cardamomumque evehebant, eaque omnia deinde Ormuz, aut in Arabiæ oram maritimam perferebant. Interrogati autem isti Chineses, quæ nam essent hæc aromata, & unde ea

adherent, fabulas illas narrabant, quas recenset Herodotus, ut his commentis earum mercium præcia auferent. Cum autem quæ in Zeilan nata essent Canellam, ab ea, quam in Java, & Malavar sumperant, differre cõspicerent, diversa illis indidère nomina, cum tamen ejusdem generis essent cortices, pro solli coeli que varietate solum differentes, ut plerumque idem fructus pro regionum & soli varietate suavior fieri, aut à naturali bonitate degenerare solet. Ementes ergo Ormuz incolæ eam Canellam à Chinesibus, idcirco eam Darchini, quod Persis lignum Chinesense sonat, appellarunt: deinde Alexanditam vehentes, ut eam Græcis eò consuetibus carius venderent, Cinnamomum vocarunt, quod significat lignum odoratum, quasi Amomum ex China delatum. Deteriori autem Canellæ, quæ scilicet ex Malavar, & Java delata esset, idem nomen quo in Java appellatur, indiderunt, scilicet *Cassiam*, quod lingua Malaya dulce lignum sonat. (hanc corrupto vocabulo Cassiam Græci dixerunt) duo diversa nomina eidem rei imponentes. Ullus est autem Avicenna lib. 2. cap. 118. cum Rhase & reliquis Arabibus, vocabulo Persico *Darchini*, ut plerisque aliis Persicis solet. Nam canella cujuscumque generis Arabice *Quarfa*, & *Qyerfa* dicitur. Reliqua verò nomina Arabibus prodita corrupta sunt, ut *Darhahan* & similia. Vocatur in Zeilan *Courdo*: in Malvo, ut dixi, *Calimanis*: in Malavar, *Camea*. Nam quod Serapio Darchini arborem de China interpretatur, corruptum est exemplar, & hæc interpretatio ab interprete addita. Cæterum rogatos volo omnes cum Medicis, tum Pharmacopæos, ut posthac Cassiæ loco Canellam deteriorem præscribere desinant, & selectissima utantur, quandoquidem tanta nunc est ejus copia. Tum etiam, ne Cassiam dupli ponderè pro Cinnamomo in compositionibus injiciant, tametsi si eui Dioscoridis & Galeni auctoritate. Scribant nonnulli, canellam nostram veterum Cassiam non esse, quod (ut ajunt) nigricans sit, & inodora: aut si sit, Pseudocassiam Dioscoridis esse potius, quam legitimam. Fit interdum, ut etiam hic in India Cassiam admodum depravatam cum alia inveniamus non exigua quantitate, (quoniam aut non bene parata fuit, aut non suo tempore cæsa): quandoquidem vix Aroma reperias corruptioni magis obnoxium, quam Canella est, præsertim si illa in navi perstiterit. Est enim hæc regio putredini admodum obnoxia. maritima præsertim locis, immò quotidiana experientia videmus, Canellam singulis annis multum de sua odoris & saporis suavitate perdere. Si quis plura de Cassiâ requirat, legat Manardum lib. Epist. 8. epist. 1. & commentarios Marthioli lib. 1. cap. 12. & 13. qui multis argumentis demonstrant, nostram Canellam, legitimam Cassiam esse. Sed quod Cinnamomum inveniri negent, in eo falluntur, cum Cassia, Cinnamomum, & nostra Canella unum idemque sint medicamentum. Annotavit Lacuna lib. 1. cap. 13. in ædibus Indicis Ulyssipone se

omnia Cinnamomi genera à veteribus descripta observasse. Sed ego hic in India plura duobus non observari, videbitur quod in Zeilan nascitur, & quod in Jaoa, & Malabar. Nam quod in Lusitaniam de vchi solet, Zeilaniticum omnino est. Poterit autem fieri, ut quinque genera bonitate discreta invenirent, non autem genera diversa. Quod verò deinde addit de Cinnamomo cum Maria Scilicet uxore reperto sub Paulo tertio, fabulosum prorsus videtur. Fatentur nonnulli, Cinnamomum quidem nos habere, sed non illud Mosyliticum, quod à Dioscor. lib. 1. cap. 13. ceteris generibus præfertur, quodq; Theophr. lib. 9. cap. 5. multis modis constare scribit. Sed his abunde satisfactum puto iis argumentis, quæ ante protulimus. Porro Cinnamomum sive Canellæ arbor magnitudine est oleæ, interdum minor, multis ramis prædita, non iis quidem contortis, sed rectis ferme: foliis Lauri quidem colore, sed forma ad Citri folia accedentis, (non verò foliis fridis, ut fabulosè quidam scripsere) floribus candidis, fructu nigro, & rotundo, avellanæ ferè magnitudine, aut exiguis olivis simili. Est autem Canella nihil aliud nisi secundus & interior arboris cortex: nam hæc arbor duplici cortice munita est, veluti suberis arbor, non eo tamen adeò crasso, & distincto. Exemplus ergo cortex crasso illo & exteriori libro repurgatur: deinde in laminulas quadrangulas sectus, humi abjicitur, atq; ita per se convolvitur, ut trunci unius rami integer cortex videatur, cum tamen duntaxat partes sint corticis in tubulos digiti crassitie convolutæ, truncus verò interdum femoris crassitudine reperitur. Roseum autem illum, si vo ex cinereo vinosum colorem Solis calore contrahit: qui non probè paratus, candicans, sive cinereti coloris sit: nimis verò Solis ardoribus adustus, niger. Exempto cortice, tribus postea annis ab ea arbore abstinetur. Frequentes sunt hæc arbores in Zeilan, solebatq; vili emi Canella: sed triginta abhinc annis, nemo eam emere potuit, præter procuratorem regiorum negotiorum: factorem vocant. Zeilanicis minores sunt eæ, quæ ignobiliorem Canellam præbent in provincia Malavar, & in Jaoa sive Java, non tamen adeò pusillæ, ut eas Plinius lib. 12. cap. 19. & Galenus lib. 1. de Antidotis esse censent. Sunt verò omnes sylvestres, & sponte nascentes. Nusquam alibi, quod sciam, nascitur Canella, tamen Francis de Tamara scribat, in freto maris Erythræi Cinnamomi arbores & lauros maris æstu interdum opertas inveniri: quoniam nostri singulis annis per mare Erythræum navigant, nullam tamen hujusmodi arborem viderunt. Nam quod ad Occidentalis, quam vocant, Indiz historiam attinet, non verisimile videtur Canellam istic nasci, quandoquidem eam dicit calyces glandesq; suberis modo ferre, cum legitima Canella veluti olivas ferat: sed alia erit sui generis arbor. Nec, ut eadem refert, in China nascitur. Nam è Malaca Chinam cum aliis mercibus defertur. Intellico verò plurimam etiam Canellam in insula

A Mindanao nasci, & vicinis insulis, sed procul eà China absunt. Putarunt etiam nonnulli in Alep nasci Canellam, quod apud aliquot scriptores præscriptum invenirent Cinnamomum Alipitanum: sed sciant, non magis istic, quam in Hispaniis nasci. Verum cum ex his regionibus Ormuz, & inde Alep devehatur, factum est, ut incorruptam Canellam inde in Europam advectam ab ipsa urbe Alep denominarint. Tamen autem Zeilanitica reliquis præferatur, invenitur etiam interdum ignobilis, qualis est, quæ crassiori cortice constat, minusq; in tubulos convolvitur, quod non sit ejusdem anni: quod enim vetustior cortex, èo deterior. Quæ verò in Malavar nascitur, tota ferè est ignobilis, tantumque à Zeilanitica differt, ut centena Zeilaniticæ libræ decem aureos pendant, Malavaricæ verò libræ quadringentæ unum duntaxat aureum. Extillat ipsa radix liquorem Capthuram redolentem. Sed Rex vetuit radices vulcerari, ne arbores pereant. Elicitur a qua plumbeis, aut vitreis instrumentis ex ipsis floribus, sed quæ fragantia & odoris suavitate ei cedat, quæ ex corticibus nondum exiccatis elicitur, tamen ex solis floribus elici auctor sit Lacuna lib. 1. cap. 12. * Utilis est stillatius hic liquor ad plurima: nam stomachi imbecillitatem roborat, colicis doloribus ex causa frigida provenientes illico lenit, ut plerumque sum expertus, faciei colorem commendat, & oris halitum, præterea ad condiendos suavioresq; efficiendos cibos perquam idoneus. Ex Canellæ bacis oleum extrahitur quemadmodum ex olivis, sevacum quodammodo, & saponi Gallico simile, in odorum, nisi calefactum sit, tunc enim Cinnamomum aliquantulum olet. Eo utuntur adversus ventriculi & nervorum frigidam intemperiem. Cæterum excafcit Cinnamomum, emollit, & concoquit: urinam ciet, tam mentes, quam partus potum, aut ex myrrha impositum pellit. contra bestias, quæ virus ejaculantur, venenaq; convenit: caliginem pupillis oculorum observantem discutit: crassitiem extenuat: lentiginem, & vitia cutis in facie, ex melle illitum detergit: contra tussis, defluxiones, aquam subter cutem sulam, renum vitia, & urinæ difficultatem efficax est. Unguentis preciosis inseri solet. Et in summa, magni ad omnia usus. *Garcias ab Horto, & Dioscor.*

Cinnamomum aut quia non affertur ad nos, aut in tam exigua copia, unà cum Cassia advehitur, ideo fit, ut non ita cognoscatur. Cum verò Cassia magna copia in promptu sit, optimam facile eligere, & ipsius duplum accipere possumus, propter eam rationem, quam supra attulimus: eligenda verò est subtilior, modo sit gustatu acuta admodum & odorem rosarum referat, colore in purpureo nigrescente, quale illud facit, quod olim ab incolis Zigit appellabatur. Bona etiam illa est, quæ nonnihil habet rubescens coloris, vel potius coloris elegantis instar Corallii, vini odorem referens. Debet autem omnis Cassia esse cortice crasso, sed angusta per se, & subtilis & bene contorta, habens plures quam unam can-

nulam, laevis, non aspera, aromatica, modicæ ad-
 strictionis, & inprimis sapore acutissimo prædi-
 ta. Facimus autem Cinnamomi quoque nonnul-
 lam mentionem, quod lectores eò majorem ha-
 beant occasionem de eo cogitandi. unde fortal-
 se aliquando cõtinget, ut verum tandem explo-
 retur. Galen. lib. 1. de Antidotis. cap. 13 inquit. A-
 drianum Imperatorem iussisse varia genera Cin-
 namomi ex Arabia cum integris plantis appor-
 tari, & quoddam tempore Severi, qui & ipse Thera-
 cam parari voluit, ipse coactus fuerit propter pe-
 nuriam alterius, illud antiquius Cinnamomum
 accipere, cujus formam describens ait, simile esse
 Helleboro, vel potius Damalonio, quod etiam
 Alisma vocatur. Unde conjici potest, illum de
 albo Helleboro locutum esse, quia tam hujus
 quam Alismatis frondes Dioscoridi represen-
 tant plantagine. Imò ambæ plantæ, Hellebo-
 rus & Alisma caules ferunt admodum similes.
 Unde arbitror rectè nos posse affirmare, quod
 frondes istæ, quæ à pharmacopœis vocantur Fo-
 lium Indum, aut Malabathrum, sint Cinnamo-
 mi, cum satis similes sint foliis Hellebori albi,
 Damasonii, aut Alismatis, vel Plantaginis. Quod
 cõfirmatur quoque ex sapore tam frondium quam
 pediculorum, potissimum ubi trunco annectun-
 tur: cum plane gustu Cinnamomum vulgare re-
 ferant, nisi velimus dicere, esse frondes Cinna-
 momi: hoc antea ponentes, quod Cassia frondi-
 bus & fructu similis sit Cinnamomo, quemad-
 modum etiam sapore & viribus. Et cum Gale-
 nus dicat Cinnamomum mutari in Cassiam, in-
 telligendo hoc de similitudine virgultorum, in-
 telligit in aliis quoque similia inter sese esse. Quæ
 conjectura quoque confirmatur ex eo, quod vi-
 deamus de folio jam dicto copiam afferri, quem-
 admodum etiam Cassiæ: & si Cinnamomi fo-
 lium esset, verisimile esset in tanta abundantia
 frondium simul etiam virgultorum aliquid ad-
 vehi. Qui quid sit, hæc nota certè nos in cog-
 nitionem Cinnamomi perdacere poterit, spemque
 aliquam facere, ut illud aliquando investigemus.
 Galenus etiam ait, unamquamque Cinnamomi
 plantam instar parvi fructus producere, ex una
 radice sex aut septem, plura paucioraque virgulta,
 inter quæ maximum non excedat mensuram
 pedis Romani.

THURIS cortex, qui ex arbore thurifera de-
 trahitur, præfertur pinguis, odoratus, recens, le-
 vis, crassus, sine membranis. Alteratur admi-
 sto pini aut nucis ejus cortice: sed horum index
 ignis est: siquidem thuris cortex legitimus pau-
 latim ardet, & cum odoris fragrantia vaporem
 ejaculatur: adulteratus verò æquæquam incen-
 ditur, sed totus in fumum sine odore consumit-
 ur. Vis eadem quæ thuris, sed validior, adstrin-
 gentiorque. Quare potu cruentis excretioni-
 bus, vulvis fluxione laborantibus in pesto con-
 fert: ad cicatrices oculorum, & cava, for-
 desque efficax est. tostus febris hip-
 pitudinibus auxiliatur.

Dioscorides.

De corticibus calidis in tertio.

MACIS. Germ. *Mascebtus* nucis moschate
 exterior cortex est, in quo nux latet, quemad-
 modum avellana, in suo putamine. Hujus arbor
 pyri magnitudine est, foliis ejusdem, sed breviori-
 bus, & subrotundis, sive, ut verius dicam, arbor
 est perficæ malo haud ab similibus, brevioribus ta-
 men foliis. Maturo fructu, & dehiscente, primo
 illo operimento calycum echinatorum, qui ca-
 staneas amplectuntur, modo. Macis Cocci mo-
 do rubescens conspicitur, pulcherrimo aspectu,
 bene onultis præsertim arboribus. Excicata nu-
 ce, dehiscit etiam Macis, & flaccescente rubore,
 aureum quodammodo colorem acquirit. Ejus
 procius triplo majus quam nucis myrtilicæ.
 Nascitur autem hæc arbor in insula Banda. In-
 veniri etiam tradunt in Maluccis, sed non est fru-
 ctifera, quemadmodum nec ea, quæ in Zeilan
 provenit. Præfertur crassum, plenum, odora-
 tum, sapore subacri: hodie notum. * Ventricu-
 lum roborat, & coctionem adjuvat. *Medici Flo-
 rentini & Garcias.*

De corticibus aperientibus.

THYMIAMA ex India deferretur, corticosum:
 simile lycometri libro: quod jucundi odoris gra-
 tia suffitur. * Constrictionibus vulvæ ex suffitu
 prodest. *Dioscorides.*

De corticibus dolorem mitigantibus.

FRAXINI cortex cultello abscinditur, sicca-
 tur & conservatur per annum. * Lateris & lienis
 doloribus medetur.

De corticibus purgantibus.

SAMBUCI cortex medius abraditur cultello:
 siccat & servatur per annum. * Aquas detra-
 hit: hydropicos juvat.

De corticibus fructuum calidis.

MALICITRI cortex cultello abscinditur,
 siccat in umbra diligenter, & servatur in arcu-
 lis ligneis. * Venenis adversatur. Decoctum col-
 latione, oris halitum commendat, suavitatemque
 accersit: ventriculum roborat, &c.

AURANTII MALI cortex in umbra sicca-
 tur, conservaturque per annum in arculis ligneis.
 Validior quam mali citri vel Limonii cortex.

De corticibus fructuum astringentibus.

GLANDIS CALYCVIUS, qui vulgò cupu-
 la dicitur, * ad suorem muliebrem, & languoris
 spatium valet.

MALICORIVM est mali panici putamen,
 quod aliqui Sidon appellat. * Spissandi vim
 habet: languinolenta glutinat, humida gingiva-
 rum vitia mobilesque dentes decocto colluun-
 tur: herniam prolapsu intestini erumpentem ca-
 taplasmate repellit. *Dioscor.*

JUGLANDIS virides decerpæ mense Ju-
 nio, appetente, * antequam earum putamina ob-
 duruerint, saccharo vel melle asservatæ, stoma-
 cho utiles evadunt, & ori non ingræte. Putamen
 cõbustum, tritumque in oleo & vino, infantium ca-

pite peruncto, nutrit capillum, alopecias replet. A
Dioscorides & Matthiolus.

De corticibus radicem calidis.

CAPPARIS cortex amarus, acer, acerbus,
* abstergit, purgat, incidit, digerit, adstringit: ob
quas vires lienem induratum, & coxarum af-
fectus adjuvat, tum intro assumptus, tum extrin-
secus, tum idoneis remedijs admotus.

De corticibus radicem frigidis.

MANDRAGORÆ radix delibratur, & tra-
jectus lino cortex ad usum suspenditur. * Vinum,
in quo cortex fuerit infusus, valet in pervigilijs
& doloribus, & ante sectiones, ustionesque; ne
sentiantur. Dioscorides.

De corticibus purgantibus bilem.

ESULÆ cortex * educit phlegma vehemen-

ter, & aquam citrinam, & humores melancholi-
cos, & materias à juncturis. Dosis est à siliquis
duabus usque ad septem.

CUCUMERIS sylvestris cortex * purgat
potenter pituitam vomitu & dejectione, & in-
terdum bilem, si vacuari parata est: serosum quo-
que excrementum, etiam evulsi contumax, at-
que adeo à juncturis mirifice trahit, ob id earum
dolores sanat, ischiadem etiam juvat aperte ca-
taplasmate impositus, vel clystere injectus. Do-
sis est à granis quindecim ad drachmam semif-
sem. Mejus.

SAMBUCI cortex idem præstat, quod Sam-
bucus ipsa: * nec non pituitam crassam & vi-
scosam purgat. Ebuli cortex eandem vim
cum sambuci cortice
habet.

DE SUCCIS, Sectio XV.

